

ինչ քան Կապուլաուներին. 13) ինչի աղ գնե-
լու եկանքը զիստաւորապէս առնուած են նրան
մասնաւոր պահանջները, բայց ոչ թէ ազանա-
քից. 14) ինչ է պատճառը որ գոյութիւն ունեն
կուլտի մէջ աղի մասնաւոր պահանջներ աղի
միջոցաւոր պահանջներ, երբ որ տաս քաջ հե-
ռաւորութեամբ գտնուած են արքունի պահանջ-
ներ. 15) ինչ նշանակութիւն ունի Ասար գիւղը
(կուլտից 5 վերստ հեռաւորութեամբ) որի ամ-
բարները մէջ գտնուած են աղի ահագին պա-
հանջներ և 16) շահաւէտ է արդեօք Կապուլա-
ուներ ծախել մանր աղը:

Այդ բոլոր հարցերին եւ կաշխատեմ մի առ
մի պատասխանել իմ հետեւի նամակներում:

ՆԱՄԱԿ ՋԻԲԻԱՅԵԼԻՅ

Մայիսի 30-ին

Այս տարի մեր կողմերը ձմեռը սաստիկ էր:
Գարունը անձրևներ չնորհեց մեզ. ուստի այս
կողմերի հացարդները անցնալ տարվանից ա-
ռաւ են: Մայիսի կարկուտներով լինելով ոչ
սակաւ հարուածներ տուցին լեռնաստորո-
ներում գտնված այգիներին:

Օրերումս ամպամած անձրևներն ցրտեր ա-
րեց 3-4 օր շարունակ. բարձր սարերի զաւթ-
ները ձիւնապատ հանդիսացան, դեռ եւ էլ երե-
ւում են: Անշուր, անկիւս, անմարդարնակ դաշ-
տերը, ուր գտնվեցան հացի թէւամի միջամները,
ուր հազիւ հող կը պատահեն անձրևներ և տա-
րիներով կանանչ խոտաբույսեր չեն երևած, ինչ-
պէս անուանվում են.— Օլթանից բարձր հաշուե-
լու, Սոթանուղ, Հին-Շահր, Աւիր-գալայ,
Միլին՝ հարթ հաւասար անվերջ անծայր դաշ-
տերը: Երբ կը լինի, որ այս անսպառ գանձերի
դաշտերը կը մշակվեն և մարդկութեան արօրի
գործիքի տակ կընկնեն,— երբ Պարսկաստանից
աւազակների աւերիչ արշաւանքը կը պակասի
այս տեղերից, երբ Արաքս գետի ափերում բը-
նակվողները չեն գաղթի իրենց տեղերից, երբ
բարձր կառավարութիւնը այդ ուղի դաշտերը
փոքր բերելու համար կարգադրութիւն կանէ և
հողատնտեսականութիւնը կը մտնի այդ դաշտե-
րը:

Բայց այս դաշտերում մորեխ կոտորողները
պատմում են, թէ այս տարի անձրևի չնորսով

պած էր, և ոչ թէ դերը յետ եմ ուղարկել: Այն
այդպէս լինել, պէտք է որ ինձ տուգանք նշա-
նակեն:

Մէկ բանում միայն (Մեղուի) 95 համարում
յօդուածը ճշմարիտ է խօսում. այդ այն է, որ
ես 17 ամսվայ ուսման եմ ստացել: Արդար 1879
թ. օգոստոսի մէկից մինչև 1880 թ. մա-
յիսի վերջը 10 ամիս: 1880 թ. սեպտեմ-
բերի 1-ից մինչև 1881 թ. ապրիլի վերջը չը
հաշված մարտ ամիսը կանէ 7 ամիս, միսսին—
17-ը ամիս: Խնդրեմ ասացէք, ուր մնաց մայիս
ամսվայ ուսմանը, որ այդպէս անօրինաբար ինձ
վրա են բարձու: Մինչև հիմայ գրածներին,
բերած փաստերին և բացատրած հաշիւներին
վրա հասարակութեան ուղարկութիւնը խնդրե-
լով, մնում է ինձ պարտք դեռ երկու և աւելի
նշանաւոր գրադարութեանց վրա խօսել, որ եթէ
ճշմարիտ լինէին, ոչ թէ իմ վարմունքս պախա-
րակելի էր լինէր, ինչպէս ասում է «Մեղու»,
այլ և ցածրութիւն է: Իսկ եթէ այդ ամենը զըր-
պարտութիւն լինի, իսկ եթէ պարզվի, որ ես
եմ գրված և վերաւորված, և թէ մասնաժո-
ղով իր բոլոր ընթացքով ինձ դէմ, աշխա-
տում է եղել, որ ես բնի վրա անչալտ մնամ,
և թէ մասնաժողովը ուրախ է որ հեռացել եմ,
միայն ձևացնում է որ վերաւորված է— այն
ժամանակ մամուլի պարտքն է, արդար քննել
գործը և այնպէս գտնել, եթէ այդ կարող չէ
անել, չը պէտք է ուսելի օգտին, անգործ վրա
յարձակվի: Այդ գրադարութիւններն են 1) որ
ես մասնաժողովի 150 ր. առել և բնից հեռա-
ցել եմ, այսինքն պարզ խօսեմք, մասնաժողովի
150 րուբլին յափշտակել եմ. այդ սուտ է և
գրադարութիւն է: 2) որ ես իբրև թէ օգուտ
եմ քաղել Տ. Ս.—2.—ի, Տ. Ա.—ի, և օր. Վ.—ի
տկարութիւնից, որ օր. Վ.—ի ներկայացումը
խանդարեմ, բայց օր. Սիւրանյանը իբր թէ
կարճ միջոցում պատրաստել է այդ դերը: Այդ
էլ գրադարութիւն է: Ապրիլի 30-ին խաղացինք

այնքան առատ են թարմ և գեղեցիկ եօնջախառն
խոտաբույսերը, որ մանգալու հնար չը կայ, այն-
պէս որ, գերանդով վեր են տուել, յետոյ սկսել
միջամներին կոտորել: Ժողովուրդը ցերեկով ա-
րեգակի տակ, իսկ գիշերները ոչ սակաւ դժուա-
րին չարարանքներ կընէր սարսափելի մո-
ծակներից, աշխատել է մորեխ կոտորելու: Ասում
են 100 վերստ հեռաւորութիւնից էին հասցնում
խմելու ջուրը: Հայերը կամաւորապէս պատրա-
տութեամբ էին գնացել.— ձիւններով, գինիով, ա-
րաղով և ջրի ամաններով, բայց թուրքերը ոչ
այսպէս, այլ ակամայ և անպատրաստ, ուստի և
ծարաւի զոհ են գնում թուրքերից երեք հոգի:
Ասում են, որ եթէ հայերը չօգնէին, թուրքերից
ծառաւի զոհ գնացող շատ կը լինէր:

Օրերումս տեղիս հաշտարար դատարարի թարգ-
մանչի 15 տարեկան ծառային, իրան արքայ ձիով
Ջիբրայէլից Փիրանմատում գնալիս, հաշտուղ ա-
նուանալ ապառաժոտ ձորակի ճանապարհի
անցքում աւազակները ողորմելու գլուխը կըն-
րում են ձեռքից ձին յափշտակելով: Հետեւի
օրը ձին ճանաչվում է Պարսկաստանում: Երեկ
գաւառապետը հեռագիր ստացաւ նախագաղ-
տից, Պարսկաստանում մորեխի լինելը ստույգը
իմանալու համար:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգէտայի «Пчелка» լրագիրը շնել է, որ իր
պատկերներով յայտնի, «Берег» լրագրի նախ-
կին խմբագիր Յիսուիչ, մասն եղբիւրների կար-
գը Գրեյնօրում, իսկ իր աղկան Sacré coeur
վանքը տուեց կրթութեան համար: «Берег» լր-
ագրի հրատարակութեան համար ստացած փո-
ղից, պ. Յիսուիչ պարտաւոր էր գանձարանին
վերադարձնել 34,000 րուբլ, բայց այդ գումարը
մեծահոգութեամբ նրան ընծայեցին, և որպէս
չնորհակալութիւն, նա եղբիւրների միաբանու-
թիւնը մտաւ, որ քաղաքում է Ռուսաստանից:
Այդպիսով, պիտակին փողերից մօտ 200,000
րուբլ վաճակելով, պ. Յիսուիչ վերջը դարձաւ
34,000 րուբլ պրէկա ստացաւ:

Օրերից Աստղիկ տալու է երկուշաբթի օր,
յունիսի 15-ին, տեղիս հայ սիրողների մասնակ-

ւելովներէի սպանումը: Մայիսի 1-ին, ինչպէս
սովորութիւն է, մենք ամենքս պէտք է հաւաք-
վէինք և մեզ ամենին (գոնեա ինձ) անձնաթի-
վանանք: Միայնակ միջնորդութիւն պիտան կարգա-
ւում, և այդ օրը պէտք է առաջին կրկնութիւնը
սկսվէր, հէնց այդ առաւօտն էր որ ես գրեցի
մի նամակ իշխան Ամատունուն, որի մէջ մայիս
ամսվայ համար ապահովութիւն էի պահանջում,
ուրեմն ես չէի մտածում ներկայացման խան-
դարան վրա. օր. Սիւրանյան էլ այդպիսի մի
չնչին գեր հարկաւորութիւն չունէր կարճ միջո-
ցում պատրաստել, քանի որ ամենքս էլ հէնց
մայիսի 1-ից պէտք է գերբեր հետ ծանոթանա-
լիքը: Ամենքս համար էլ չորս օր ժամանակ
կար: Ով որ ներկայացումը խանդարել է կամե-
նում, կրկնութիւններին գնում է, և վերջի օ-
րում թողնում է բնի յանկարծ— իսկ ես այդ-
պիսի բան չեմ արել: Բայց ինչ է նշանակում
մայիսի ուսմանը ստացալ ստորագրութիւնս, և
թէ ինչու ես օր. Վիլիզիէի խաղին չը մասնակ-
ցեցի, ահա արանց մասին ես պիտի խօսիմ և
այդ պատճառով պէտք է սկզբից սկսեմ, և կարճ
անկու համար չը պէտք է մտնեմ մանրամասնու-
թիւնների մէջ: 1880 թ. մայիսին գալիս է
ինձ մօտ պ. Ս. և յայտնում է մեզ (ինձ և քրոջս),
որ մասնաժողովը մտադրի է ներկայացումները
զադարեցնել մինչև սեպտեմբեր ամիսը, որ վերջը
աւելի լաւ միջոցներով սկսէ ներկայացումները,
դրա համար հարկաւոր է գտնում պարտքը, որ
մենք հրաժարվեմք մեր պայմանագրից, մեր
օճիկներից: Պ. Ս. աւելացրեց, որ եթէ մենք
յանքնք այդ, մասնաժողովը ստիպված կը լինի
շարունակելու ներկայացումները և միւս դերա-
սաններին վճարելու օճիկը: Պ. Ա. Մանդի-
նեանցը եկաւ մեզ մօտ նոյնպէս և յայտնեց, որ
այդ բանը աշխատում է գլուխ բերելու պ. Ս.,
բայց եթէ մենք չը հրաժարվեմք մեր օճիկից,
միւս բոլոր դերասանների տուած ստորագրու-
թիւնները նշանակութիւն չը պիտի ունենան:

յուրեմք մի կօնցերտ-ներկայացում Արծրունու
թատրոնում:

«Русский Курьер» լրագրի խմբագիրներից
մին, Նէֆէդով, մայրաքաղաքի լրագիրներից մի-
նի մէջ իր տպված նամակով բացատրում է որ
երկու ամիս առաջ կայանաւորված է եղել 10-
րիս-Մէլիքով կոմսի հրամանով, մեղադրվելով
առաջ յեղափոխական կուսակցութեանը պատ-
կանելու: Նրա բնակարանն էլ պոլիցիայի խու-
զարկութեանը ենթարկվեցաւ: Այժմ նա կրկին
ազատված է, որովհետեւ ոչինչ չը գտան նրա բը-
նակարանում որ քիչ թէ շատ կասկածաւոր լի-
նէր և նա անմիջ է յայտնված: Այժմ բանտից
ազատվելով Նէֆէդով խմբագ. օր. զոհ է եղել
մասնութեան:

«Порядок» հաղորդում է որ հոկտեմբեր ամսից
կը հրատարակվի խաղաղութիւն մի ամսագիր «Мир»
անունով, պ. Շիմիովի խմբագրութեամբ:

Ռմի քաղաքում, ինչպէս հաղորդում է «Ho-
вост» լրագիրը, հիմնվելու է մի տեխնիկական
դպրոց:

«Новост» լրագիրը լսել է որ կառավարչա-
կան բարձր շրջաններում դիտաւորութիւն կայ
վերցնել պոլիցիայի ստորին պաշտօնը գաւառա-
կան քաղաքներում և յանձնել նրանց պաշտօնը
ժամկարմերի զիստաւորներին:

Ռէկայում հակահեղափոխական անկարգութիւննե-
րից յետոյ կայանաւորվեցան 996 քրիստոնեայ
և 164 հրէայ, իսկ գիշերային խուզարկութիւն-
ների ժամանակ դարձաւ 1,015 հոգի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիական համայնքների ժողովի նիստի
ժամանակ Յուլիս յարձակվում էր արտօնու-
թիւն ունեցող հողային սեփականութեան
դէմ և պահանջում էր, որ ամենքս հաւա-
սար իրաւունք ունենան հողեր գնելու և
ծախելու համար: Վաղաքսն պատասխա-

նրանք կը ստանան ուսմանը: Անտարակոյս
դժուար էր մեզ օտար երկրում պայմանագրից
կամաւոր հրաժարվելը, որով գրվում էինք երկու
ամիս ու կէս ուսմանը, բայց պ. Ս. համոզեց
մեզ, որ այդ զոհարարութիւնը անհնգ ազգային
թատրոնի օգտին— և ես ստորագրեցի նրա բե-
րած թղթին: (Արդեօք այս զոհարարութիւն չէ):
Յունիս ամսին պ. Ս. գալիս է մեզ մօտ մասնա-
ժողովի կողմից և առաջարկում է պայմանագիր
կապել թատրոնական նոր սեզօնի համար:

Ես արդէն և Պօլսից նամակներ էի ստացել և
տեղեկացել էի, որ այնտեղ է հասել պ. Ա. Յ.
և դերասաններ, դերասանուհիներ է հրաւիրում
Թիֆլիսի բնի համար, նոյնպէս խմբակ էի նը-
րանց ստանալու օճիկների քանակութիւնը:
Ուրիշ շատ հանգամանքներ նոյնպէս հաշի առ-
նելով ամենին չէի կամում ես անցնալ տարի
մեալ Թիֆլիսի բնի վրա: Բայց պ. Ս. ինձ հա-
մոզեց, որ մնամ: Պայմանագրի վրա խօսելով
Պ. Ս. թէ իր և թէ իշխան Ամատունու կողմից
հաւատարմեց, որ կ. պոլսեցի դերասանների և
դերասանուհիների պայմանները բոլորովին մի
և նոյնն են, և թէ պ. Ա. Յ. իրաւունք չունի
150 րուբլուց աւելի բարձր օճիկի իր ստորագ-
րութիւնը տալ, և եթէ վերջը հաստատվի որ
նոր հրաւիրված դերասանուհիները աւելի լինեն
ստանում, իշխան Ամատունին խօսք է տալիս
մեզ մեր օճիկներն էլ աւելացնելու: Պ. Ս. ա-
սում էր, որ իշխան Ամատունին մի օրինակ
պայմանագիր ունի ամենի համար, որին ար-
դէն պ. Աղամանը ստորագրել է— և թէ յօ-
գուտ հայոց թատրոնի և կարգը պահելու հա-
մար մենք էլ ստորագրենք այդ պայմանագրին
և վստահանալք բոլորովին իշխան Ամատունուն
թէ օճիկի և թէ դերերի վերաբերմամբ, որով-
հետեւ, ասում էր պ. Ս. իշխան Ամատունին ան-
արպէնեօք չէ, թատրոնից նիւթական շահ չունի,
այդ ազգային նոր հիմնարկութիւն է և ձեր մէջ
կապը պէտք է աւելի բարոյական լինի. անտա-

նեց, որ ինքը իբրեւ մասնաւոր մարդ բա-
ժանում է Յուլիսի կարծիքը, բայց իբրեւ
միւսաւոր նա չէ կարող յայտնել իր կարծի-
քը: Սոք հարցի մասին, որ գործնականա-
պէս բաւական մշտական և հասունա-
ցած չէ: Նրա կարծիքով, Յուլիսի առա-
ջարկութիւնը վնասակար չէ կալուածատե-
րերի համար, որովհետեւ հողերի վերաբե-
րութեամբ կատարելով ազատութիւնը նը-
րանց համար շահաւէտ է: Կալուածական
այժմեան օրէնքները չափազանց վնասա-
կար են և դրանց փոփոխելը կը բարձրաց-
նի ժողովրդի և արիստօկրատիայի բա-
րոյական եռանդը, բայց այնու ամենայնիւ
Վաղաքսն խորհուրդ տուեց Յուլիսին յետ
առնել իր առաջարկութիւնը: Համայնքնե-
րի ժողովի անդամների մեծամասնութեան
բացակայութեան պատճառով այդ հարցը
չը վճռվեցաւ և նիստը փակվեցաւ:

Իշխանական անկարգութիւնները շարու-
նակվում են: Անդադար ժողովներ են կազմ-
վում, որոնց ժամանակ արտասանած ծա-
ռերը չափազանց միանման և միակողմնակի
են: Հետաքրքիր է Նիշտի կպիսկոպոսի
ձառը, որին մի աղբէս ներկայացրին իրան-
դական միութեան բաժիններից մէկի նը-
կայացուցիչները: Աղբէս ներկայացուցիչները
մեղադրում են միւսաւորութեանը, որ նա կա-
մենում է արտաքսել իրանդացիներին ի-
րանց հայրենիքից: Կպիսկոպոսը պատա-
խանեց մի ընդարձակ ձառով, որով գովում
էր Վաղաքսնի կալուածական օրինաւորը
և պիտարարում էր ֆերմերներին արտաք-
սելու գործը: Նա խորհուրդ տուեց առա-
ջարկել կառավարութեանը դադարեցնել
ֆերմերներին արտաքսելը, մինչև հաստա-
վի կալուածական օրինաւորը: Կառավարու-
թեան մի քանի անդամներ կամեցել են փա-
կել կալուածական միութիւնը, բայց այդ
անկարելի է: Ճառախօսը Ամերիկայից մի
նամակ է ստացել, որով նրան յայտնում են,
թէ այնտեղ կալուածական միութիւնը 5
միլիօն կուսակցներ ունի: Քաւական է, որ

բաղայս իշխանը ձեզ երկրորդ տարին է, որ ծա-
նաչում է և դուք ձեր օճիկները գոնցելք:
Նա չէ կարող ձեզ գրկել և նորերին աւելի
օճիկ տալ, և ուրիշ շատ սիրուն խօսքերով աշ-
խատում էր մեզ համոզել: Իշխան Ամատու-
նու մօտ գնացինք, մի և նոյնը կրկինք նա:
Միմիայն բենեֆիկներին վրա էր միում խօսքը:
Իշխանը ասում էր, որ մինչև մեծ պատը ամենի
բենեֆիկի եկամուտը կը լինի յօդուտ մասնա-
ժողովի, ուրիշն բենեֆիկի եկամուտը մեզ չէ
կարող տալ, դրա փոխարէն նշանակում է մեզ
երեք հարիւր րուբլի, եթէ մեծ պատը առաջ
բենեֆիկս կամենանք, իսկ եթէ մենք մեծ պատը
բենեֆիկս տանք, եկամուտը կարող ենք առնել:
Եթէ երեք հարիւր րուբլին չենք կամենայ: Ես
տուն յետ դառնալով այնու ամենայնիւ մտած-
մունքի մէջ էի և չէի վճռում ասած պայմաննե-
րին ստորագրելու: Պ. Ս. եկաւ և այնպէս համո-
զեց մեզ իր խօսքերով, որ ես և քրոջս գնա-
ցինք ստորագրեցինք իշխան Ամատունու մի
առաջ դրած պայմանագիրը: Այդ պայմանագիրը
թէ իմ և թէ իմ քրոջս համար մի և նոյն էր,
և նրա օրինակը չը ստացայ, և թատրոնական
սեզօնի մինչև վերջը իմ ձեռքում ոչ պայմանա-
գիր կար և ոչ էլ մինչև օրս իշխան Ամատունու
ստորագրութիւնը, ևս հաւատարմեց ինչ
ազնիւ խօսքին, և պ. Ս.—ի խոստումներին:
1880 թ. սեպտեմբերի 4-ին առաջին ներկայա-
ցումն էր: Առաջին ներկայացման յաջողութիւնը
գոյնիւր է հաւատարկութեան: Ես իմացայ մի և
նոյն ժամանակ որ օր. օր. Ս. և Վ. Վաղաքսն:
նրանք ստանում են մօտ երկու հարիւր րուբլ առ-
սական ամեն մէկը: Ես լսեցի և օճիկի համար
խօսելու աւելորդ համարեցի: Ինչ որ ամբողջ
սեզօնի ընթացքում եղել է, ես էլ չեմ գործ-
բաւական է, որ ասեմ, թէ բայց անցեալ սեզօ-
նից կրկնած լիւսի Վիլիզիէից և մէկ էլ Տրա-
վիտա, որ Աստուած գիտէ ինչպէս բնի վրա
արուեստաւ, ինձ ոչ մի առաջնակարգ օրի-

ես մի նամակ գրեմ, ասել է եպիսկոպոսը, և միութեան անդամներ թիւը չափազանց կը մեծանայ: Կալուածական միութեան և եկեղեցու մէջ մեծ նմանութիւն կայ, թէ պէտ ասալինը մարդկային մի ընկերութիւն է, իսկ երկրորդը կազմվի է Աստուծոյ կամքով: Եթէ կալուածական միութիւնը վառանգի ենթարկվի և ոչնչանայ մի տեղ, այն ժամանակ նա օգնութիւն կը գտնի ամբողջ աշխարհի իրաւագէտներէն: Եպիսկոպոսի այդ ծառից երեւում է, որ կալուածական միութեան հրամանը իրաւագէտներէն չհամար նոյնպիսի օրէնք է, ինչպէս և եկեղեցու հրամանը քրիստոնեայ աշխարհի համար: Ուշադիր քննողները կարող են նշեալով, որ Եպիսկոպոսի մէջ հարցը այնքան կալուածական միութեանը և նրա ձգտումն ենքին չէ վերաբերում, որքան այդ կալուածական կողմէն բողոքական Անգլիայից բաժանելու ցանկութեանը: Կալուածական միութեան իսկական գործիչները միշտ ընդդէմ են եղել բռնութեանը և սպանութիւններին: Կալուածում են, որ կան զաղանի ընկերութիւններ, որոնք պահանջում են ջարդել կալուածատէրերին, որպէս զի ընդհանուր ապստամբութիւն ծագի և այդ ծանապարհով Եպիսկոպոսի ինքնավարութիւնը ստանալով, Կալուածական միութեանը ստանալով, որ նա չէ կամենում լսել պահանջականներին խորհուրդը և երկրի մէջ սարսափ գցել, իսկ միւս կողմից Կալուածական վճռել է ճշգրտութեամբ կատարել իր բոլոր խոստումները և հաւատարմութիւնը մարդասէր սկզբունքներին:

Եպիսկոպոսի վարչութիւնը արգելեց բաւական շատ կալուածական ժողովներ: Չնայ տեղի պայմաններին անգլիկաններն և ստացել, որ Ամերիկայի Ֆենիքսները ուղարկել են Անգլիա իրանց գործակալներին հասարակական շինութիւնները քանդելու համար: „Daily News“ ազատամիտ լրագիրը

նաւոր գեր չեն ստել, այլ միշտ երկրորդական, երրորդական գերելու թէ ինչ վիրաւորանք է այս գերասան, համար, որը արհեստին է ծառայում և ոչ թէ փողին, հասկացողը կը հասկանայ: Կալուածական միութեանը և գերասանին սպանել: Վերջապէս նշանակվում է «Բոյր Թերեզ» իմ բնիկ-ֆինն մարտի 2-ին: Ստորագրութիւնը դուրս ես չեմ կարողանում ուղարկելու համար կամեցած տոմսակներս ստանալ և շատ պարտքներ ինձանից տոմսակ են խնդրում, որովհետեւ կատարում չեն կարողանում տոմսակ առնել, ծախված լինելու պատճառով: Մարտի 1-ին երկուշաբթի օրը եմ թաքցնում և տեսնում եմ կատարում, որ տոմսակներով լիքն է, տոմսակներով մեծ մասը չեն ծախել: Թագաւորի մահուան պատճառով բենեֆիտը յետաձգվում է, և ապրիլի 18-ին սկսուեցան ներկայացումները:

Ես բենեֆիտ չեմ ստանում, բենեֆիտ ստանում է օր. Ե. Գ. վերջը նշանակվում է օր. Վ. Գ. բենեֆիտը, իմանում եմ, այ. Ս. Կալուածական պիտի ստանան երկրորդ բենեֆիտներ, ինչպէս Ամատունին ասում էր, ինչ անեմ որ ձեզ համար օր չէ մնում, որ ձեր բենեֆիտը նշանակվում իմ ասածների փոխարէն ուսերն է բարձրացնում: Նաւ Կ. Գ. մնում եմ զարմացած: Պ. Ս. ից պահանջում եմ բացատրութիւն: Նա ասում է թէպէտ և անարդար է, որ ներկայացումները սկսուեցան պէս ձեզ չը նշանակեցին բենեֆիտ, բայց ում բենեֆիտը առաջ պէտք է լինի, այդ մասին պայմանագրում ոչինչ չը կայ, դուք պայմանագրով պարտաւորված էք մինչև մայիսի վերջը ներկայացումներին մասնակցել, մասնագործը պարտաւոր է ձեզ գէթ մէկ բենեֆիտ տալու, սպասեցէք մինչև վերջը, եթէ չը տայ, այն ժամանակ կարող էք պահանջել, ուրեմն համարեմքին: Ես համարեցի Ապրիլի 22-ին գնում եմ ինչպէս Ամատունու մօտ և բենեֆիտի հաշիւն փող եմ խնդրում: Նա մարտ ամսի ուսումը արեւ է տալիս և գրել է տալիս ինձ լաւագոյն ամ-

նկատում է, որ Լիվերպուլի մէջ կատարված յանցանքը շատ նշանաւոր գործ է և նրա վրա պէտք է առանձին ուշադրութիւն դարձնել: Այնքան է, որ ռումբի մէջ զինամիտ է եղել և որ յանցաւորները ֆենիքսներ են: Եպիսկոպոսի գրութիւնը, լրագրի կարծիքով, յուսահատեցնող է: „Times“ լրագիրը մի ծանր առաջնորդող յօդուածով աշխատում է մեկնել իրաւագէտն զօրութեանը վտանգը և այն եզրակացութեան է հասնում, որ ֆենիքսները և կալուածական միութեան գործած բռնութիւնները պէտք է նոյնպիսի բռնութիւններով ճնշվեն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բերլինից հեռագրում են, որ իշխան Բիսմարկի ստորագրութիւնը լուսնում է:

—Վիեննայից հեռագրում են, որ բողոքական միւնիստ Լյուքսեմբուրգական կրտսէր իր պաշտօնից ազգային ժողովի բացվելուց յետոյ:

—Ֆրանսիական սենատը ընդունեց ժողովների ազատութեան մասին նոր օրէնքը, մտցնելով նրա մէջ պատգամաւորների ժողովի կողմից առաջարկված փոփոխութիւնները: Արմատական կուսակցութեանը պատկանող Տօլէն առաջարկեց վերաքննել ֆրանսիական սահմանադրութիւնը: Առաջարկութիւնը չընդունվեցաւ:

—Նորբերում, ինչպէս հաղորդում է «Nation» լրագիրը ֆարիզի Ան-ժերմէն արուարձանի մէջ փորձ է եղել վառօդով ճայթեցնել Թիերի արձանը: Արձանը փոքր ինչ վնասվեցաւ:

—Արմատական ապստամբեցաւ արաբների մի ջիղ:

—Ֆրանսիական լրագիրները հաղորդում են, որ այս օրերս վախճանվեցաւ Ալթրիպիում, որտեղ նա գնացած էր օգտօգտութեան համար, երեւելի ֆրանսիացի երաժիշտ Զուլթակ ածող էր: Վիլհելմ, 61 տարեկան հասակում, Նա ծնվեցաւ Վիլհելմի մէջ և արդէն 8 տարեկան հասակից կոնցերտներ էր տալիս: Նա յայտնի էր ոչ թէ միայն որպէս երաժիշտ ածող, բայց ունի բազմաթիւ երաժշտական գրութեան:

սուայ ուսմանը ստացայ: Ես պայմանագիր չունեմ և չը գիտեմ էլ թէ ինչ է գրուած մէջը, ստորագրում եմ չլինելով պ. Ս. ի. խօսքերը, բայց ինքս ինձ զարմանում եմ թէ ինչու ինչպէս բենեֆիտի հաշիւ տեղ մայիս ամսին է գրել տալիս: Միւս օրը ինձ ասում են, որ ինչպէս ամենին յայտնում է, որ ինձ բենեֆիտ տալու պարտական չէ, և թէ ես 300 ր. ստացել եմ, այդ ինձ չի օգնում: Ե. Ս. ից հարցնում եմ, թէ այս ինչ է նշանակում: Նա չէ հաւատում, և ասում է՝ զնայեք վերջապէս և կարգապէս ձեր պայմանագիրը: Ես մի նամակով խնդրում եմ ինչպէս իմ պայմանագրիս օրինակը, անցնում են օրեր չեմ ստանում: Գրում եմ կրկին մի նամակ և ստանում եմ ապրիլի 30-ին կէսօրից յետոյ իմ պայմանագրիս օրինակը, բայց առանց ստորագրութեան: Կարող եմ պայմանագիրը և զարմանում եմ միջի գրածների վրա: Գնում եմ իսկույն պ. Ս. ի տունը և խնդրում եմ որ կարգապէս իր միջնորդութեամբ արած պայմանագիրը: Նա նայում է թղթին և մնում է ապշած: 9-րդ յօդուածը ասում է, բենեֆիտի փոխարէն օր. Աստուծոյը ստանում է 300 ր.: Պ. Ս. ասում է այդ սխալմունք է, այդ անկարելի է, սխալ է դուրս դրած, դուք պէտք է բենեֆիտ ստանալ, ինչպէս ինձ երբեք չէ ասել, որ դուք բենեֆիտ չունեք, ապացոյց մարտի 2-ի աֆիշան: Վերջին յօդուածը ասում է, եթէ օր. Աստուծոյը խախտեց պայմանագիրը, վճարում է ինչպէս Ամատունուն 500 ր. տուգանք, բայց եթէ ինչպէս խախտեց, այդ մասին ոչինչ չը կայ գրած: Զարմանալի բան: Մի յօդուած ասում է որ պայմանագրի ժամանակը լրանում է ապրիլի վերջին, Հարցնում եմ պ. Ս. ից արդեօք իմ պայմանագրի ժամանակը երբ է լրանում, նա պատասխանում է, այդ պայմանագրի զօրութեանով ապրիլի վերջին: Հապա ինչու: Ինչպէս գիտեմ որ պայմանագրի ժամանակը ապրիլին լրանում է, ոչ բենեֆիտ է տալիս ինձ, ոչ էլ բենեֆիտից ինձ

—«ПОРЯДОКЪ» լրագիրը հաղորդում է, որ Նորբերում ֆարիզում բռնկուեցաւ զինուորական տապալում և երկու կանայք, Նյանցից ամենալաւերը համարվում են՝ ամերիկոսի Պուտման, իտալոսի Բոգետտի և ռուս օրիորդ Վոնչարովա: Ֆրանսուսիներ, որոնցից մէկը, Մագդալինա Բրէս, գործում է ֆարիզում, իսկ մնացած երկուսը հրաժարվեցան բռնկուածների հետ մրցել: Տիկին Բրէս այրի է, երկու օրիորդ ունի, նա լաւագէտ միայն զօջէնտ կուտմը և Շատէլ թատրոնի բռնկուածների կողմէն ստացաւ: Ներկայումս, ֆարիզի բռնկուած ֆակուլտետում պարապում են երեք ամերիկոսի, 18 անգլիոսի, 11 ֆրանսուսի, 10 ռուսուսի, բոլորը 42 կանայք:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորբերում ֆարիզում, Հաւաքման բաւարի բանկիր Արախտէն ներկայացաւ մէկ լաւ հաշնված երիտասարդ, ստորագրութեան թերթը ձեռքին յօդուած աւտորական Հարմանգորֆ փոքրիկ քաղաքի այրվածների Արախտէ արդէն կամենում էր ստորագրել, բայց ստորագրութիւն ներքի թիւում բանկիր Վրէյֆուսի ստորագրութիւնը նկատեց, որը նրան կեղծ երեւցաւ: Նա երկուստարդ մարդուն խնդրեց մի փոքր սպասել, իսկ ինքը դուրս գնաց և մարդ ուղարկեց պօլիցիականին կանչելու: Երբ պօլիցիականը եկաւ, այն ժամանակ չի փոխված երկուստարդը խոստովանեց, որ ստորագրութիւնների մեծ մասը ինքն է կեղծել: Նրա անունը Մօրից Մայէր է, և արհեստաւոր է: Ի հարկէ, նրան իսկույն պօլիցիա տարան:

Մայիսի 28-ին ֆարիզում, Հարա փողոցի վրա, Ֆիլիպպ Հէրցի դահլիճում, ֆրանսիական գրողների, քաղաքական գործողների և արտիստների մեծ թաղամիջին հաւաքվեցաւ: Ժողովի նպատակն էր քննել ի պատիւ Վիկտոր Հիւսօի արձան կանգնեցնելու նախագիծը, որի համար ստորագրութեամբ փողեր են հաւաքում: Ֆրանսիայում և արտասահմանում Այդ ժողովը կայացաւ հրաւիրմամբ ժամանակաւոր յանձնա-

հանձնիք գումարը, այլ գրել է տալիս պայմանագրից դուրս մայիսի ուսման: Նա պատասխանում է, այդ չը գիտեմ, միայն այսօր ապրիլի 30-ն է, դուք պարտաւոր էք Վիկտորին սպանման ներկայացումին մասնակցել, իսկ մայիսի մէկին գնացեք ինչպէս մօտ և խօսեցէք այդ մասին: Երկուշաբթի ևս բեմ եմ դուրս գալիս, հասարակութիւնը ինձ շատ լաւ ընդունում է: Անտրապոլիսում ինձ բեմ են դուրս կանչում, բայց ինչպէս շատ անգամ, այս անգամ էլ վարագոյրը չէ բարձրանում, որովհետեւ ինձ համար արգելքներ չեն պահասում: Մինչև անգամ տեսնում եմ, որ մասնագործովին մօտիկ մի երկու պարտքներ աշխատում են բեմ դուրս գալու խանգարել սուղելով, որտեղ ի հարկէ հասարակութիւնը մասնակցի չէ: Ես գալիս եմ տուն տեսանքներիցս վերաւորված, հաստատ էլ իմանում եմ որ ամբողջ մայիս ամսին ինձ բացի օր. Վիկտորին բենեֆիտին նշանակած «Պառաւ կոնցի» գրքից ուրիշ գրք չեն տալու, և տեսայ որ լաւագոյն օճիկը ստացայ: Ստորագրելու եմ, բայց մինչև ապրիլի վերջը ոչ բենեֆիտ եմ ստացել, ոչ էլ բենեֆիտից մի նպաստ գումարը, և ոչ էլ այդ մասին մի օտարակցութիւն ունեմ: Դեռ քանի ինչպէս ինչպէս, Ես ինչպէս մօտ գնալու տեղ, գրեցի մի նամակ, որի մէջ ես ապահովութիւն էի խնդրում, իմ նպատակն էր, քանի որ պայմանագրի չունեի, մի ստորագրութիւն ստանալ, որպէս զի ինձ մի բենեֆիտ նշանակեց և գրեւոր տան վերջապէս: Իսկ թէ այդ անկու չէ, այլ կամենում են ինձ 150 ր. տան և ես չը խաղամ, այն ժամանակը ինչու մասնագործովից բոլոր 150 ր. ստանալ, ինչու 150 ր. նշանակած օճիկը հանեն իմ բենեֆիտի փողից: Կարող եմ էլ մասնագործովին կը մնայ 150 ր., և ես էլ աւելորդ տեղը մէկ ամիս էլ աւել չեմ վիրաւորվի: Այս դիտաւորութեամբ գրեցի իմ նամակս: Փոխանակ ինձ պատասխանելու, կամ ինձ հետ խօսելու, մասնագործովը չուում է, և վերջը թատրոնի պատերին

ժողովի, որի նախագահ է Լուի-Բլան, Յանձնա-ժողովը առաջարկում էր 30 անձերից բաղկացած մէկ մասնագործով կազմել, Բայց ժողովը գտաւ, որ այդ թիւը քիչ է: Եւ կրկնապատկեց նրան: Լուի-Բլան հրահրութեան պատճառով հեռացաւ ժողովից, և նախագահի տեղը բռնեց Ա. Կեւա-Ֆորթ: Օտարականներից Վիկտոր-Հիւսօի արձանը կանգնեցնելու յանձնագործովում միայն Կրաուֆօրդ է ընտրված: Մասնագործովի թղթակից անդամներ ընտրված են: Տէնիստ, որը ի պատիւ Վիկտոր-Հիւսօի մէկ սօնետ գրեց: Անգլիայում, Կատտիլար Սպանիայում, Տուրգենիւզ Ռուսաստանում, Գարիբուդի Իտալիայում, Անրի Կոնստան Բելգիայում և այլն: Յանձնագործովի պատաւոր նախագահ կամենում էին Վրէյֆուս ընտրել, բայց հանրապետութեան նախագահը պատասխանեց այդ առաջարկութեանը, որ իր պաշտօնը չէ թոյլ տալիս իրան այդպիսի պատիւներ ընդունել: Արձանի բազմաթիւ նախագիծներ և մօզէլներ են առաջարկված:

Բերլինում մտադրութիւն կայ 1882 թ. ին մէկ նոր թատրոն շինել, այն է գերմանական «Ադգայն թատրոն», որը Գերմանիայի համար նոյն նշանակութիւնը կունենայ, ինչ որ ունի ֆարիզի «Théâtre français» ֆրանսիայի համար:

Ամենամեծ և ամենախանդ հեռագիր, անկատարած ուղարկված էր «Chicago Times» լրագրին: Ներկայ թիւ մայիսի 9-ին: Ամերիկացի սատուիկ հետաքրքրված են Նոր Կտակարանի թարգմանութեամբ, որ լոյս է տեսել Օկտոբրում և կէմբրիջում, այնպէս որ 800,000 օրինակի ստորագրվեցան: Իր ընթերցողներին դիւրութիւն տալու համար, որ կարողանան համեմատել նոր թարգմանութիւնը հնի հետ, հէջը նոյն օրը, երբ նոր գիրքը Լոնդոնից Նիւ-Եորկ ստացվեցաւ, «Chicago Times» խնդրում էր հեռագրով ուղարկել բոլոր աւետարանիչներից մի քանի գրութիւններ, բոլորը 83,715 խօսք: Հեռագիրը, այդպիսով, պէտք է որ մեր փողով արժենար 50,000 բուլլոնց աւելի:

ԽԱՌԱԳԻՐ—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԻՈՆԵՆ

յայտնի յայտարարութիւն է կայցնում: Զարմանալի է, որ մասնագործովը հէջը ում գրել է, նրանից է այդպէս շատ վիրաւորում: Զարմանալի է, որ իմ երկու տարուայ մէջ տարած փողերս մեծացրած տեսնում են, իսկ ուրիշ չինգ ամսոյ մէջ տարած կրկնապատկել չեն տեսնում: Խնդրում եմ գտնել և տեսնել—կարող էի ես աւելի տանել, քան թէ տարել եմ: Արդեօք միւսներից պակաս ուսմանը, երեք ամսուայ ուսմանից հրաժարվելը, գրեւորից գրելիքը (թողնեք ուրիշ վիրաւորանքները) մէկ բենեֆիտ նշանակել և այն էլ անպատուելով գրելիքը իմ կողմից պարտաւորութիւն է: Մէկ պարտաւորութիւն պէտք է անել, բայց չարեցի, որովհետեւ հարկաւոր չեղաւ: Կեկտեմբերին օր. Սիրանույշը բենեֆիտին կամենում էր որ եկամտաւոր իրեն տան, ինչպէս չէր համաձայնում: Քոյրս չէ կամենում խաղը շարունակել և գալիս է ինձ յայտնում է: Ես իմ քրոջս ասում եմ, եթէ նա չը խաղայ, ի հարկէ ես էլ չեմ խաղայ: Փոյրս զբոսնում է ինչպէս մօտ, և ինչպէս տալիս է նրան բենեֆիտի եկամուտը: Այդ պայմանով լուրջութեամբ վերջանում է: Հարցնում եմ ամեն բարեմիտ և արդար մարդուց, հարցնում եմ ամեն գերասանից, արդեօք իմ տեղս նրանք ինձանից աւելի լաւ կը վարվէին, արդեօք նրանք ինձանից աւելի կը զիմանային: Զեռքս խղճիս վրա դրած ասում եմ, որ ես աւելի արեցի քան թէ պարտաւոր էի: Պարծենում են, որ ինձ կարող են վնասել, և վնասեցին: Խոստովանվում եմ, որ ինձ վնասեցին և կարող են վնասել, բայց ես գնում եմ և տեսնում եմ ինձ հետ երկու բան, որ չեն կարող ինձանից խելի իմ արհեստս և իմ պատիւս: Արդարութիւնը վերականգնել չար յարձակութեանը գէտ, երբեք ոչ չէ:

Ա. Աստուծոյ